

VI МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ: ГЛОБАЛЬНИЙ,
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ ЗМІН
INNOVATIVE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION:
GLOBAL, EUROPEAN AND NATIONAL
DIMENSIONS OF CHANGE

докт. пед. наук, професор А. Сбруєва

ЗАЛЬЦБУРЗЬКІ НАСТАНОВИ ФОРМУВАННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИМІРУ ДОКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ
THE ZALZBURG GUIDELINES FOR THE FORMATION OF THE
EUROPEAN DIMENSION OF DOCTORAL TRAINING

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

ЗАЛЬЦБУРЗЬКИЙ ПРОЦЕС: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

- **Зальцбурзький процес** – сукупність послідовних дій європейської академічної та наукової спільноти, спрямованих на модернізацію докторської підготовки у відповідності з вимогами суспільства знань, потребами підвищення конкурентоспроможності ЄПВО та ЄПД.
- **Зальцбурзький процес** – складова Болонського процесу, що передбачає системну трансформацію організації та культури докторської підготовки як третього, освітньо-наукового циклу вищої освіти.

ВІДОБРАЖЕННЯ ПЕРЕТВОРЕННЯ ДОКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ НА ТРЕТІЙ ЦИКЛ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ДОКУМЕНТАХ САМІТІВ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

- (Берлінське комюніке, 2003): **міністри вважають потрібним** додати докторський рівень як третій ступінь Болонського процесу, що доповнює два основних ступені вищої освіти.
- (Бергенське комюніке, 2005) : **необхідно повністю приєднати** докторський рівень до кваліфікаційної рамки ЄПВО, використовуючи підхід, що ґрунтується на результатах.
- (Лондонське комюніке, 2007) : **ЄПВО базується на трицикловій системі ступенів** як на рівні країн, так і на рівні навчальних закладів.

СУБ'ЄКТИ ЗАЛЬЦБУРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ

Наднаціональні:

- Європейська асоціація університетів (EUA),
- Рада докторської освіти (EUA-CDE)
- Європейська асоціація забезпечення якості освіти (ENQA)
- Європейський фонд науки (ESF)
- Європейська комісія

Національні:

- Міністерства освіти країн-членів Болонського процесу

Інституційні:

- університети країн - членів Болонського клубу

ЕТАПИ ЗАЛЬЦБУРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ (1)

1. ПІДГОТОВЧИЙ (2003-2005) –(перед-зальцбурзький).

Проєкт ЄАУ «Докторські програми для європейського суспільства знань». Учасники: 48 університетів з 22 країн Болонського простору .

Предметом аналізу стали такі аспекти докторської підготовки:

- наукове керівництво,
- моніторинг та оцінка результатів докторських досліджень,
- наукова мобільність здобувачів PhD,
- міжнародне співробітництво у сфері PhD-підготовки,
- розвиток кар'єри здобувачів PhD та навчання на подвійних PhD-програмах.

Результати названого проєкту були представлені у 2005 році на семінарі EUA «Докторські програми для Європейського суспільства знань» у **Зальцбурзі** (Австрія).

ЕТАПИ ЗАЛЬЦБУРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ (2)

2. «Salzburg-I» (2005-2010). Зальцбурзькі принципи докторської підготовки в ЄПВО

Головні ідеї документу:

- виконання наукового дослідження є **ключовим компонентом** докторської програми. Відповідальність за його **ЯКІСТЬ** несуть як університет, науковий керівник, так і здобувач.
- у **тематиці досліджень** враховуються потреби подальшого працевлаштування й кар'єрного росту молодих науковців а також проблематика досліджень університетської наукової громади;
- **університет забезпечує** створення **критичної маси інтелектуальних ресурсів** для відкриття докторських програм, що надає можливість отримання максимального результату, **можливостей міжнародного співробітництва та міждисциплінарної взаємодії** (науковців та наукових мереж);
- забезпечення **достатньої тривалості** докторської програми (3-4 роки), її та **належне та стає фінансування**.

Ключові слова: відповідальність, міждисциплінарність, міжнародне співробітництво, тривалість, фінансування, якість, працевлаштування.

ЕТАПИ ЗАЛЬЦБУРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ (3)

3. «Salzburg-II». (2005-2010 рр.). «Зальцбурзькі Рекомендації», прийняті в 2010 році Радою ЕУА

1. Докторська підготовка займає **особливе місце** в Європейському просторі досліджень (ЄПД) та Європейському просторі вищої освіти (ЄПВО). Вона **спирається на практику досліджень**, що робить її **принципово відмінною** від першого та другого циклів вищої освіти.

2. Здобувачам PhD має бути дозволена **незалежність та гнучкість** для забезпечення їх професійного зростання та особистісного розвитку. **Докторська підготовка дуже індивідуальна і заснована на оригінальних дослідженнях.** Шлях прогресу особистості **унікальний**, як з точки зору дослідницького проекту, так і з точки зору професійного розвитку особистості .

3. Докторська освіта повинна розвиватися **автономними та підзвітними** установами, які **беруть на себе відповідальність** за розвиток дослідницького мислення. Інституції потребують гнучкого регулювання, спрямованого на **сприяння створенню спеціальних структур та інструментів**, у контексті подальшого розвитку європейської докторської освіти.

- **Ключові слова:** **принципова відмінність, незалежність, унікальність, автономність та підзвітність.**

Спеціальна структура: 2008 р. Рада докторської освіти ЄАУ

ЕТАПИ ЗАЛЬЦБУРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ (4а)

4. «Salzburg-III». (2011 – 2015 рр.).

4.а) 2011 р. - Оновлене формулювання принципів інноваційної докторської підготовки – «**Principles for innovative doctoral training**», затверджене **Європейською Комісією**.

Головні ідеї:

- **взаємозв'язок** якості ресурсного забезпечення досліджень та якості їх результатів;
- **взаємопов'язаність та взаємозумовленість** зобов'язань усіх суб'єктів та стейкхолдернів докторської підготовки: держави, ЗВО, наукового керівника дослідження, здобувача PhD ступеня, роботодавця (організації, що фінансує дослідження).

Ключові слова: **взаємозв'язок, зобов'язання**

ЕТАПИ ЗАЛЬЦБУРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ (4а)

4.b. 2015 р. новий набір рекомендацій – «Рух Зальцбурга вперед – Впровадження та нові виклики» (Taking Salzburg Forward – Implementation and New Challenges). В основу Рекомендацій-2015 («Salzburg III») було покладено процес консультацій з понад 200 університетами з 39 країн Болонського простору.

- **Нові аспекти розвитку докторської освіти:**
- **питання наукової етики та доброчесності досліджень,**
- **посилення значення дигіталізації наукових досліджень**
- **посилення глобалізації наукових розвідок.**
- **Ключові слова: доброчесність, дигіталізація, глобалізація.**

ЕТАПИ ЗАЛЬЦБУРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ (5)

5. 2016- дотепер: Етап поглиблення та урізноманітнення міжнародного співробітництва, формування **європейської моделі докторської освіти**

сильні сторони європейської моделі докторської освіти:

різноманіття, створення потужного міжнародного інтелектуального середовища, необхідного для якісного виконання досліджень, приділення уваги соціальному виміру докторської підготовки.

Провідні тенденції подальшого розвитку докторської підготовки у ЄПВО (1)

- Ставлення до докторської підготовки як до спільної професійної та соціальної відповідальності всіх її суб'єктів, до числа яких належать, не в останню чергу й PhD-студенти. Проявом такої відповідальності є, передусім, залучення здобувачів PhD до дослідження проблем, пов'язаних із завданнями сталого розвитку суспільства.
- розвиток відкритих освітньо-наукових просторів, у тому числі шляхом активної взаємодії національних наукових та академічних громад з транснаціональними видавничими компаніями (проект DEAL у Німеччині), що значно полегшує доступ молодих науковців до актуальної наукової інформації та можливості публікації результатів власних досліджень;

Провідні тенденції подальшого розвитку докторської підготовки у ЄПВО (2)

- структурні та культурні зміни у підходах до організації докторської підготовки: **запровадження структурованих докторських програм та колективного наукового керівництва**, що значно розширює можливості консультування та обговорення процесу й результатів дослідження;
- **перетворення університету на дружню до PhD-студента екосистему**, що передбачає його повноцінну участь у всіх сферах життя ЗВО: науковому, інноваційному, освітньому, соціальному.
- Як **негативну тенденцію** зазначаємо посилення відмінностей між національними системами вищої освіти у межах ЄПВО у **стані ресурсного, зокрема фінансового забезпечення докторської підготовки**, що зумовлено як глобальними фінансово-економічними чинниками, так і національної політикою у галузі вищої освіти й наукових досліджень.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ